

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟΥ ΝΑΟΥ

Εργασία Β΄ Τετραμήνου στα Θρησκευτικά

4^ο Λύκειο Ζωγράφου

Τμήμα Β1

Υπεύθυνος Καθηγητής: Δημήτρης Κούβελης

Εισαγωγή

Η ανάλυση του ιερού χριστιανικού ναού αποτελεί ένα σημαντικό θέμα που βοηθάει στην κατανόηση τόσο της θρησκευτικής όσο και της πολιτιστικής διάστασης του ανθρώπου. Στην παρούσα εργασία διερευνώνται οι αρχιτεκτονικές, θρησκευτικές και κοινωνικές διαστάσεις του χριστιανικού ναού. Μέσω αυτής της ανάλυσης, θα αντιληφθούμε καλύτερα τον ρόλο που διαδραματίζει ο χριστιανικός ναός στην εκκλησιαστική κοινότητα και την πνευματική ζωή των πιστών.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΝΑΟΥ

Μια συνοπτική αναφορά στην ιστορία της χριστιανικής ναοδομίας:

Στα πρώτα χριστιανικά χρόνια η σύναξη για προσευχή και τέλεση της Θείας Ευχαριστίας γινόταν σε ευρύχωρες οικίες πιστών. Οι πρώτοι ιδιόκτητοι χριστιανικοί ναοί χτίζονται από το τέλος του 2ου αι. μ.Χ. ενώ η αρχαιότερη γνωστή περιγραφή χριστιανικού ναού που έχουμε αφορά το ναό του Παυλίνου στην Τύρο (313-322). Όπως οι σημερινοί, ο ναός αυτός διέθετε τρία βασικά μέρη: νάρθηκα, κυρίως ναό και Ιερό Βήμα.

Οι πρώτοι ναοί ήταν απλά διακοσμημένοι με παραστάσεις συμβολικές ή καθαρά διακοσμητικές (άνθη, καρποί...). Όταν οι διωγμοί τελείωσαν, άρχισαν να αναγείρονται μεγαλύτεροι ναοί γιατί μεγάλωνε ο αριθμός των πιστών. Πρόκειται για τις γνωστές **παλαιοχριστιανικές Βασιλικές**, επιμήκη οικοδομήματα που χωρίζονταν σε κλίτη με σειρές κιόνων, ενώ ανατολικά κατέληγαν στην κόγχη του Ιερού (ημικυκλική αψίδα).

Τον 6ο αιώνα, με την πρόσθεση ενός τρούλου εμφανίζεται ο τύπος της **τρουλαίας Βασιλικής**, στον οποίο ανήκει και η Αγία Σοφία στην Κωνσταντινούπολη. Τέλος τον 9ο αιώνα εμφανίζεται και επικρατεί ο **σταυροειδής εγγεγραμμένος με τρούλο**. Εδώ το κτίσμα είναι σχεδόν τετράγωνο, ενώ στο εσωτερικό και στο εξωτερικό του σχηματίζεται ένας σταυρός που καλύπτεται από έναν ή περισσότερους τρούλους.

<http://byzantineathens.weebly.com/omicron-chirhoiotasigmatauiotaalphanuiotakappaomicronsigmaf-nualphaomicronsigmaf-kappaalphiota-omicroniota-epsilonpiotarhorhoomicronepsilonsigmaf-tauomicronupsilon-alphaomicron-t.html>

Φωτογραφία ναού - Σταυροειδή εγγεγραμμένου με τρούλο

Περιγραφή Ορθόδοξου Χριστιανικού Ναού

Ο ορθόδοξος χριστιανικός ναός αποτελείται από τρία μέρη: τον νάρθηκα, τον κυρίως ναό και το Ιερό Βήμα. Η εικονογράφησή του διαμορφώνεται κατά τη βυζαντινή περίοδο. Σκοπός της, όπως και της αρχιτεκτονικής του ναού, είναι να ξεχνά ο πιστός τα εγκόσμια μπαίνοντας μέσα στο ναό και να έρχεται σε επαφή με το Θεό.

<http://byzantineathens.weebly.com/omicron-chirhoiotasigmatauiotaalphanuiotakappaomicronsigmaf-nualphaomicronsigmaf-kappaalphaiota-omicroniota-epsilonpiotarthorhoomicronepsilonsigmaf-tauomicronupsilon-alphaomicron-t.html>

Πιο συγκεκριμένα :

- ❖ το Ιερό Βήμα: βρίσκεται στο ανατολικό άκρο, υψηλότερα από τον υπόλοιπο ναό. Ο χώρος είναι ιερός και μπορούν να μπαίνουν μόνο κληρικοί, αφού εκεί τελείται το μυστήριο της Θείας Ευχαριστίας. Το Ιερό Βήμα χωρίζεται από τον κυρίως ναό με το **τέμπλο**. Το Ιερό Βήμα έχει τρεις πύλες. Από την κεντρική, που ονομάζεται **Ωραία Πύλη**, περνούν μόνο οι ιερείς.
- ❖ ο κυρίως ναός: είναι το μέρος που συγκεντρώνονται οι πιστοί. Ο **σολεύας** είναι το μέρος του κυρίως ναού όπου τελούνται τα μυστήρια και οι τελετές. Βρίσκεται μπροστά από το Ιερό Βήμα, λίγο υψηλότερο επίπεδο από τον υπόλοιπο ναό αλλά χαμηλότερα από το Ιερό. Στα νότια βρίσκεται ο δεσποτικός θρόνος, τα αναλόγια των ψαλμών και ο άμβωνας απ' όπου διαβάζεται το Ευαγγέλιο. Τέλος στον κυρίως ναό είναι τοποθετημένα τα καθίσματα των πιστών.
- ❖ ο νάρθηκας ή πρόναος: σε αυτόν μπαίνουμε όταν εισερχόμαστε στο ναό. Εκεί βρίσκεται ο παγκάρι, όπου παίρνουμε τα κεριά και τις λαμπάδες που ανάβουμε, καταβάλλοντας το σχετικό αντίτιμο. Στη βυζαντινή εποχή στέκονταν στο νάρθηκα οι κατηχούμενοι που δεν είχαν βαπτιστεί και δε μπορούσαν να μπαίνουν στον κυρίως ναό καθώς και οι μετανοούντες πιστοί. Σήμερα ο χώρος αυτό διαβάζεται από τον ιερέα η κατήχηση του νέου χριστιανού κατά το μυστήριο της Βάπτισης.

Διακόσμηση χριστιανικού ναού

Η Ορθόδοξη τέχνη εξυπηρετεί τις λειτουργικές ανάγκες της Εκκλησίας.

Τα στοιχεία που συνθέτουν τη διακόσμηση του Ναού είναι οι τοιχογραφίες, τα ψηφιδωτά, το -συνήθως ξυλόγλυπτο- τέμπλο, οι πολυέλαιοι, τα προσκυνητάρια, τα μανουάλια, το παγκάρι, τα αναλόγια κλ.π.

Πιο συγκεκριμένα :

- ❑ **Η Γλυπτική:** Αν και στην Ορθόδοξη Εκκλησία δεν υπάρχουν αγάλματα, η γλυπτική τέχνη διακοσμεί κιονόκρανα, θωράκια, Άγιες Τράπεζες, Βαπτιστήρια, κρύπτες, σύνθρονα. Αριστουργήματα γλυπτικής τέχνης αποτελούν ακόμα τα τέμπλα, τα προσκυνητάρια, τα παγκάρια, τα πλαίσια των εικόνων, τα στασίδια.
- ❑ **Η Ζωγραφική:** Η εκκλησιαστική ζωγραφική χαρακτηρίζεται από αφαίρεση, προκειμένου να αποδώσει το ιδανικό.
- ❑ **Τα ψηφιδωτά:** Κατασκευάζονται με την κόλληση στους τοίχους μικρών πολύχρωμων λίθων από πολύτιμα ή ημιπολύτιμα πετρώματα (ψηφίδες).

Ο ρόλος του ναού στη θρησκευτική ζωή της κοινότητας

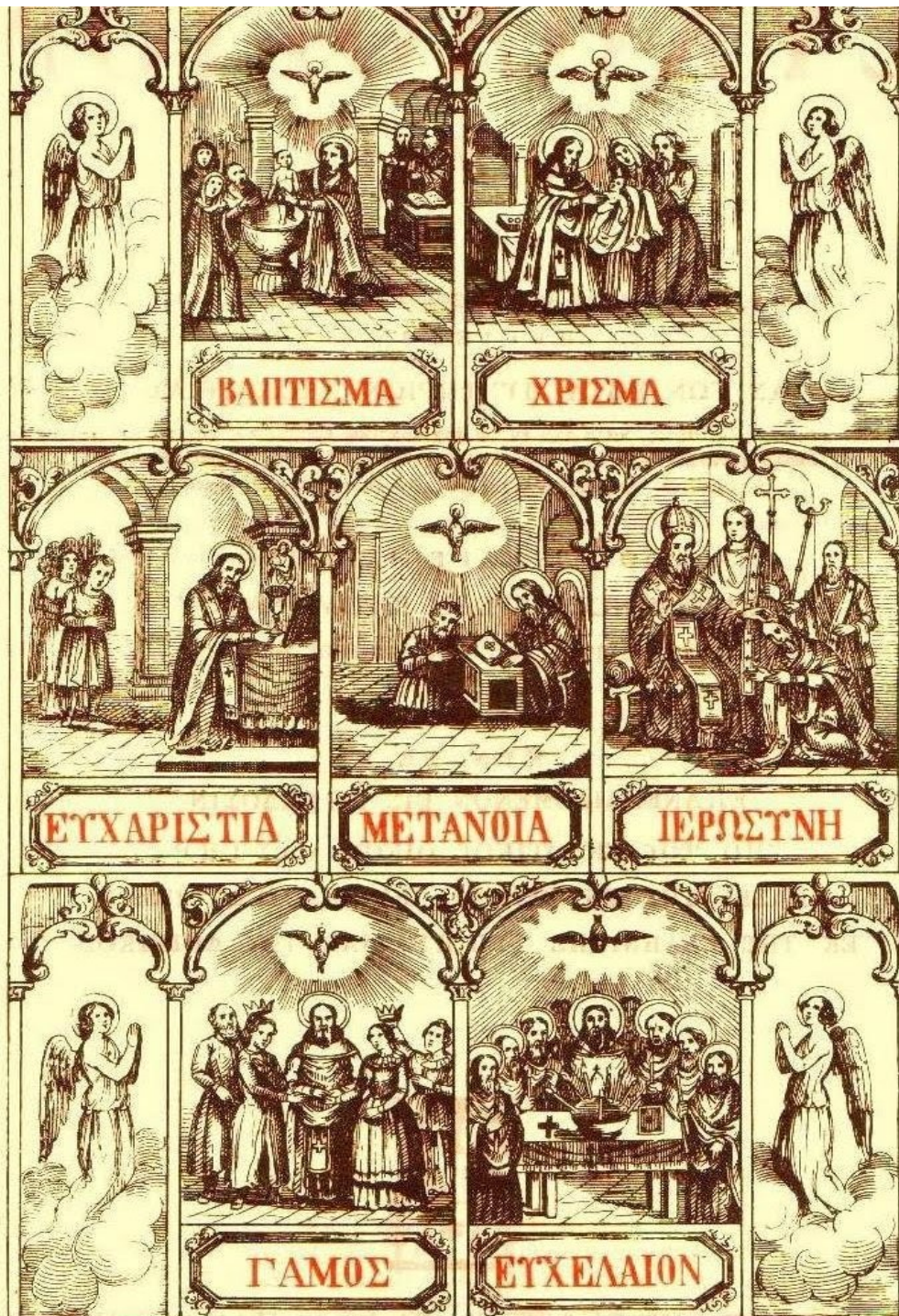

Αν μπορούμε να προσευχόμαστε οπουδήποτε, ο ναός είναι ιερός χώρος όπου οι πιστοί συναντιούνται για να προσευχηθούν μαζί και να ασκήσουν τα θρησκευτικά τους καθήκοντα.

Στο ναό διεξάγονται οι θρησκευτικές τελετές και μυστήρια:

- ✓ **Ιερό Μυστήριο της θείας ευχαριστίας** - Στη Θεία Ευχαριστία ή Θεία Κοινωνία ή Μετάληψη τελείται ο καθαγιασμός των Τίμιων Δώρων (άρτου και οίνου) και η μεταβολή τους σε Σώμα και Αίμα Χριστού. Το μέγιστο αυτό Μυστήριο το ξεκίνησε ο ίδιος ο Χριστός στον Μυστικό Δείπνο, δίνοντας στους μαθητές του το κρασί και το ψωμί ως Σώμα και Αίμα του και παραγγέλλοντάς τους να κάνουν το ίδιο σε ανάμνησή του. Τη Θεία Λειτουργία την έγραψε ο Ιωάννης ο Χρυσόστομος.
- ✓ **Ιερό Μυστήριο της Βάπτισης** - Το Μυστήριο αυτό αποτελεί την είσοδο του ανθρώπου στην Εκκλησία, μέσα από τη συμμετοχή του στην τριήμερη Ταφή και την Ανάσταση του Χριστού (με την τριπλή κατάδυση και ανάδυση στην κολυμβήθρα).
- ✓ **Ιερό Μυστήριο του Γάμου.** - Με το Γάμο τελείται η ένωση των δυο φύλων, του άνδρα και της γυναίκας, σε ένα σώμα.

- ✓ **Ιερό Μυστήριο του Ευχελαίου** (από το ευχή+έλαιο) – Με το Μυστήριο αυτό επιδιώκεται η θεραπεία ασθενειών, χρίοντας τον ασθενή με αγιασμένο έλαιο.
- ✓ **Ιερό Μυστήριο της Μετανοίας/ Εξομολόγησης** - Η εξομολόγηση στο Ιερέα («πνευματικό») των κακών μας πράξεων, σκέψεων και λόγων, εφόσον γίνεται με ειλικρίνεια και μεταμέλεια, οδηγεί στη συγχώρηση των αμαρτιών μας από το Θεό.
- ✓ **Ιερό Μυστήριο της Ιεροσύνης/ Χειροτονίας** – Με τη Χειροτονία ο επίσκοπος, θέτοντας τα χέρια του στο χειροτονούμενο, του μεταδίδει την χάρη του Αγίου Πνεύματος, ώστε να μπορεί να ιεουργεί και να ποιμαίνει τους πιστούς.

Πέρα από τα Μυστήρια, υπάρχουν και αγιαστικές πράξεις

- ✓ **Αγιασμός** – αποκαλείται από την Ορθόδοξη Εκκλησία η ιερή τελετή του αγιασμού των υδάτων, σε ανάμνηση της βάπτισης του Χριστού στον ποταμό Ιορδάνη. Ο Αγιασμός αποτελεί τη μετάδοση της Χάριτος στο νερό, τελείται δε σε δύο μορφές, τον Μεγάλο Αγιασμό των Θεοφανίων και τον Μικρό Αγιασμό, που μπορεί να τελεσθεί όλες τις άλλες ημέρες.
- ✓ **Μνήμη Νεκρών ή Μνημόσυνα** -Μνήμη νεκρών ή μνημόσυνο στην Ορθόδοξη Εκκλησία αποκαλείται η τελετή υπέρ των ψυχών των κεκοιμημένων χριστιανών. Εκτός της νεκρώσιμης ακολουθίας και των ευχών κατά τη διάρκεια της Θείας Λειτουργίας η εκκλησία πραγματοποιεί και δεήσεις για τα κεκοιμημένα μέλη της σε τακτές χρονικές περιόδους.

Θρησκευτικές εορτές

Περιγράφοντας έναν ορθόδοξο ελληνικό χριστιανικό ναό θεωρώ επίσης απαραίτητο να κάνω μια σύντομη αναφορά στις θρησκευτικές εορτές που λαμβάνουν χώρα στον ναό και παίζουν καθοριστικό ρόλο στην θρησκευτική ζωή της κοινότητας, τονίζοντας ακόμα μια φορά την σημασία του ναού για τους ορθόδοξους χριστιανούς.

Οι χριστιανικές γιορτές βοηθούν τον άνθρωπο να ξαναζήσει τα γεγονότα του σχεδίου του Θεού για τη Σωτηρία μας (Θεία Οικονομία) αλλά αποτελούν και ευκαιρίες για σπάσιμο της καθημερινής ρουτίνας, κοινωνικές επαφές και ψυχαγωγία.

<https://agiosnikolaosglyfadas.gr/news/95/>

Μερικές τέτοιες εορτές είναι :

- Χριστούγεννα (Γέννηση Ιησού Χριστού)
- Αγιο Πάσχα
- Αγια Θεοφάνια
- Περιτομή Ιησού Χριστού
- Κοίμηση της Θεοτόκου
- Ευαγγελισμός της Θεοτόκου
- Εορτές Αγίων

Κοινωνικός ρόλος

Καθόλου ασήμαντη είναι και η κοινωνική προσφορά του ναού: η ενορία συχνά λειτουργεί ως κέντρο κοινωνικών δραστηριοτήτων και βοηθάει στη διατήρηση των παραδόσεων:

Για παράδειγμα πολλές ενορίες προσφέρουν:

- Φιλανθρωπικά προγράμματα
- Εκδηλώσεις αλληλεγγύης, διανομή τροφίμων και ρούχων
- Υποστήριξη σε άτομα ή ομάδες που αντιμετωπίζουν δυσκολίες.
- Κατήχηση
- Μαθήματα παραδοσιακών χωρών, αγιογραφίας, ψηφιδωτών κτλ.

Συμπεράσματα

Ολοκληρώνοντας την περιγραφή του χριστιανικού ναού και παρατηρώντας το ρόλο του στην κοινότητα, μπορούμε να βγάλουμε τα ακόλουθα συμπεράσματα:

- Ο χριστιανικός ναός αποτελεί κέντρο της θρησκευτικής ζωής της κοινότητας, όπου οι πιστοί συναντώνται για προσευχή και λατρεία.
- Ο ναός φιλοξενεί διάφορες θρησκευτικές τελετές και λειτουργίες.
- Ο ναός λειτουργεί επίσης ως χώρος κοινωνικής δραστηριότητας, όπου η κοινότητα συγκεντρώνεται για να μοιραστεί στιγμές χαράς και θλίψης, να συνδεθεί και να ενισχύσει τις ανθρώπινες σχέσεις.
- Ο ναός προσφέρει ένα περιβάλλον όπου οι πιστοί μπορούν να αναπτυχθούν πνευματικά, να βρουν στήριξη και ενθάρρυνση και να ενδυναμώνονται για να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις της ζωής.

Συνολικά, ο χριστιανικός ναός είναι πολύπλευρος στο ρόλο του στην κοινότητα, συνδυάζοντας τη θρησκευτική λειτουργία με την κοινωνική και πολιτιστική έκφραση.

ΗΡΑΚΛΗΣ – ΘΕΟΔΩΡΟΣ
ΖΗΣΑΚΗΣ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ ΠΟΛΥ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΠΡΟΣΟΧΗ ΣΑΣ

Βιβλιογραφία

Ιστοσελίδες

<http://byzantineathens.weebly.com/>

<https://eamfia.wordpress.com/>

<https://agiosnikolaosglyfadas.gr/news/95/>

[https://el.wikipedia.org/wiki/Ιέρα Μυστήρια Της Ελληνικής Ορθόδοξης Εκκλησίας](https://el.wikipedia.org/wiki/Ιέρα_Μυστήρια_Της_Ελληνικής_Ορθόδοξης_Εκκλησίας)